{ΡΑΓΚΑΒΗΣ, ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΡΙΖΟΣ}

Λογος.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ
ΚΕΙΝΕ
ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
ΑΡΙΘ. ΕΙΣΑΓ. 2.295 φ.

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens
ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens

ΛΟΓΟΣ

ΕΚΦΩΝΗΘΕΙΣ ΕΝ ΑΚΡΟΠΟΛΕΙ

Ὑπὸ τοῦ δημοτικοῦ Συμβούλου

Κ. Α. Ρ. ΡΑΓΚΑΒΗ.

ΕΠΙ ΤΗΣ ΔΗΜΟΤΙΚΗΣ ΕΟΡΤΗΣ

τῆς τελεσθείσης εἰς μνήμην τοῦ στρατηγοῦ

ΦΑΒΙΕΡΟΥ.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ,

ΤΥΠΟΙΣ Α. Δ. ΒΙΛΛΑΡΑ ΚΑΙ Β. Π. ΛΙΟΥΜΗ.

—o—

1 8 5 5.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ
Κ. C. I. N. C.
ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
ΑΡΙΘ. ΕΙΣΑΓ. 2.295 φ.

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens

Ο ΣΤΡΑΤΗΓΟΣ ΦΑΒΙΕΡΟΣ.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens
ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens

Πολλάκις καὶ ἄλλοτε ἀντήχησεν ὑπὸ πυκνὰ βήματα ὁ βράχος τῆς Ἀκροπόλεως, πολλάκις θόρυβος συῤῥέοντος πλήθους ἐξανήγειρε τὴν δι' αἰώνων σιγῶσαν ἠχώ του, ὁπότε ἢ ἤγετο πρὸς αὐτὸν ἡ πολύκροτος τῶν Παναθηναίων πομπή, ἢ ὅπλων περσεφόνων κλαγγὴ τὸν ἐπλήρου, ἢ ἀπὸ τῶν ἐπάλξεών του ἐβρόντα τὸ εὐαγγέλιον τῆς Ἑλληνικῆς ἀναστάσεως, ἢ καὶ ὁπότε εὐσεβεῖς τῶν θαυμάτων τῆς ἀρχαίας εὐφυΐας προσκυνηταί, ἀνήρχοντο φέροντες τοῖς ὡραίοις αὐτοῦ μνημείοις τὸν φόρον τοῦ θαυμασμοῦ των. Ἡμεῖς δ' οὔτε ὡς πανηγυρισταὶ χαρμοσύνου ἀνήλθομεν σήμερον ἑορτῆς, οὔτε ὡς πρόμαχοι τῆς εὐκλεοῦς ταύτης ἄκρας, οὔτε ὡς ἐρευνηταὶ καὶ λάτραι τῶν λαμπρῶν αὐτῆς ἐρειπίων· ἀλλὰ πενθίμῳ βήματι καὶ ἐν βαρυθύμῳ σιγῇ συνερχόμεθα, καὶ τὰς καρδίας ἡμῶν πληροῦσι θλιβεραὶ ἀναμνήσεις, διότι ἐνταῦθα τὴν πατρίδα μάλιστα ὑπηρέτησε, καὶ ἐνταῦθα ἠρίστευσεν ὁ ἄρτι τελευτήσας ἔνδοξος αὐτῆς υἱός, ξένος μὲν πάντως, ἀλλ' οὐδενὸς τῶν γνησίων ἧττον αὐτῇ προσφιλής.

Μεταξὺ τῶν τῆς ἡμετέρας ἐλευθερίας προμάχων, δὲν ἀπεδήμησε βεβαίως μόνος ὁ στρατηγὸς Φαβιέρος τοῦ βίου τούτου, ἀφ' ὅτου ἐκλείσθη τὸ δρᾶμα τῆς ἡμετέρας ἐπαναστάσεως. Ἐξ ἐναντίας τοῦ θανάτου τὸ δρέπανον ῥαγδαῖον καταφέρεται ὁσημέραι, καὶ ἄφθονον δρέπει περικλεῶν ἀνδρῶν θέρος, ὃ ταμιεύει εἰς τὰς ἀποθήκας τῆς ἱστορίας. Καὶ πενθεῖ μὲν ἡ πατρὶς ὑπὲρ πάντων, ὡς ὑπὲρ ἀνδρῶν ἀγαθῶν καὶ πολλὰ αὐτὴν καὶ μεγάλα ὠφελησάντων· ἀλλὰ τὸ τὴν τεκοῦσαν καὶ θρέψασαν διὰ τοῦ ἰδίου αἵματος τρέφειν καὶ διὰ τοῦ ἰδίου σώματος προασπίζειν, καὶ ὑπὲρ αὐτῆς τίθεσθαι καὶ ἀφοσιοῦσθαι, καθῆκον ἁπλῶς ἐστι παντὸς πολίτου ὑγιῆ καὶ γενναῖα φρονοῦντος. Τὸ δὲ ὑπὲρ τῆς αὐτῷ οὐδὲν προσηκούσης προκινδυνεύειν, καὶ ὑπὲρ ἀλλοτρίας ἐλευθερίας ἐνθουσιωδῶς ἀποδύεσθαι, ἐστὶν ἀνδρὸς ὑψηλόφρονος, φρονοῦντος ὅτι τὸ καλὸν καὶ τὸ δίκαιον εἰσὶ παντὸς ἔθνους καὶ πάσης πατρίδος. Ἐκτὸς δὲ τούτου, ὁ ἐπίσημος ἀνὴρ οὗ ἡ μνήμη μᾶς συγκαλεῖ, εἶναι εἷς ἐκ τῶν πολυτίμων ἐκείνων κρίκων, οἵτινες συνέδεσαν τοὺς ἀγωνιζομένους Ἕλληνας πρὸς τὴν Εὐρώπην, καὶ ἰδίως πρὸς τὴν πολλαχῶς αὐτῶν ἀντιλαβομένην Γαλλίαν.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens

Διὰ ταῦτα τὸν θάνατον τοῦ ἐνθέρμου φιλέλληνος ἐθρήνησεν ἅπασα ἡ Ἑλλὰς, καὶ ὁ Μεγαλειότατος ἡμῶν βασιλεὺς, οὗ ἡ καρδία διορᾷ καὶ προλαμβάνει τὰ εὐγενέστερα τοῦ ἔθνους αἰσθήματα, ἐπέβαλε τριήμερον πένθος εἰς τὸν μνήμην εὐγνώμονα τοῦ τεθνεῶτος διατηρήσαντα τακτικὸν τῆς Ἑλλάδος στρατὸν, καὶ μνημοσύνου τέλεσιν ἐνταῦθά τε καὶ ἐν Ναυπλίᾳ διέταξεν· ἡ δὲ Βουλὴ, τῶν αὐτῶν αἰσθημάτων διερμηνεὺς, ἐψήφισε νὰ γραφῇ ἐπιστολὴ συλλυπητήριος πρὸς τὴν τεθλιμμένην τοῦ στρατηγοῦ οἰκογένειαν, καὶ ὁ δῆμος τῶν Ἀθηναίων, τῶν μεγάλων αὐτοῦ ὑπηρεσιῶν πρὸς τὴν πόλιν ταύτην ἀναμνησθεὶς, τελεῖ αὐτῷ πανδήμως τὴν ἐπικήδειον ταύτην ἑορτὴν, ἐφ' ἧς ἀνέθετο τῇ ἀσθενεῖ μου φωνῇ νὰ προφέρῃ τὸν ἔπαινον ἐκείνου, οὗ ὁ ἔπαινος ἐπιπετᾷ εἰς ὅλων τὰ στόματα.

Τεσσαράκοντα δὲν παρῆλθον εἰσέτι ἐνιαυτοὶ, ἐξ ὅτου οἱ Ἕλληνες, ὑπ' αἰσχρὸν κεκυφότες ζυγὸν, ὑπὸ τῶν ἐθνῶν λελησμονημένοι, ἐθεωροῦντο ὡς λαὸς ἐκλελοιπὼς, ἐφ' οὗ ἡ εἱμαρμένη ἔθραυσε τὴν μέλαιναν ῥάβδον της, καὶ ὑπὸ τῶν πεπαιδευμένων ἀνεφέροντο ὡς ἀπηρχαιωμένη παράδοσις, καὶ ὑπὸ τῶν ἐπισκεπτομένων τὴν ἔνδοξον αὐτῶν γῆν ἐμαρτυροῦντο ὡς ἐρείπιον ἔθνους, ἕρπον ἐν ἐρειπίοις, καὶ ἀπολέσαν ἐν τοῖς δεσμοῖς πᾶσαν αὐτοῦ τὴν ἐλαστικότητα, καὶ ἐν τῇ ἐξαχρειώσει πᾶσαν ἐλπίδα τοῦ μέλλοντος. « Αἰώνιον αἶσχος διὰ τοὺς Ἕλληνας, αἰώνια δάκρυα διὰ τὴν Ἑλλάδα. . . Σκιαὶ Εἱλώτων, οὐδέποτε θέλει προσμειδιάσει τὴν γῆν ὑμῶν ἡ ἐλευθερία. Δοῦλοι δούλων υἱοὶ θέλετε σύρει δι' αἰώνων τὴν ὑμετέραν ἐλεεινότητα! » Ἀλλ' ἐν ᾧ τοιαῦτα κατηρᾶτο ἡμῶν ὁ αὐστηρὸς ποιητὴς (1), ἀγανακτῶν διὰ τὰ ἄδοξα λείψανα τῶν ἐνδοξοτέρων προγόνων, ἰδοὺ αἴφνης ἀπὸ Ἴστρου ἠκούσθη σάλπιγξ, καὶ ἡ κλαγγὴ αὐτῆς μέχρι Ταινάρου ἀντήχησε, καὶ ἀνέστησαν οἱ νομισθέντες νεκροὶ, καὶ ὤξυνον τὰς ἁλύσεις εἰς ξίφη, καὶ ὥρμησαν πρὸς τὸν θάνατον, ὅπως κατακτήσωσι τὴν ἐλευθερίαν. Ὁ δὲ ποιητὴς ἠναγκάσθη τότε νὰ ψάλῃ παλινῳδῶν· « Ἐγέρθητι, οὐχὶ ἡ Ἑλλὰς, ἡ Ἑλλὰς ἀνηγέρθη· ἀλλ' ἐγέρθητι σὺ, ὦ ψυχή μου! »

Μάρτυς τῆς ἀπροσδοκήτου ταύτης νεκραναστάσεως ἐπεκρότησεν ἡ Εὐρώπη, καὶ αἱ γενναιότεραι τῶν ψυχῶν διεκάησαν ὑπ' ἐνθουσιασμοῦ, αἱ μὲν διότι λαὸς ἠγωνίζετο ὑπὲρ τῶν εὐγενεστάτων

(1, Byron, Child-Harold. Don Juan.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens

τοῦ ἀνθρώπου δικαιωμάτων, διότι ὁ σταυρὸς ἐμάχετο κατὰ τῆς ἡμισελήνου, διότι ἡ ἐλευθερία ἐμάχετο κατὰ τῆς τυραννίας, αἱ δὲ διότι ἡ ἀρχαία ἐλευθερία, τὴν δᾷδα ἀνέχουσα τοῦ πολιτισμοῦ, κατήρχετο αὖθις ἐπὶ τοὺς τόπους οὓς τὸ πάλαι ἐδόξασε, καὶ ἡ Ἑλλὰς ἀνεύρισκε τοὺς Μαραθωνομάχους της, καὶ τὰ τῇ φαντασίᾳ φίλα ὀνόματα ἐκρότουν αὖθις ἐν μέσῳ ἐπινικείων παιάνων. Ἐσκίρτησαν δ' ὑπ' ἀγαλλιάσεως πάντες οἱ ἔχοντες ἐν παιδείᾳ τὴν διάνοιαν τεθραμμένην, ὅτι ἀνεύρισκον τὴν φανταστὴν πατρίδα τῶν ἰδεῶν των, τὸν κόσμον τῶν μεγάλων πράξεων καὶ τῶν ἐνδόξων ἀνδρῶν, τὴν γῆν ἐν ᾗ ἔθαλλεν αὐτοφυὲς πᾶν τὸ καλὸν καὶ τὸ ὑψηλόν· καὶ ὁ θαυμασμὸς ὑπὲρ τῶν προγόνων μετετρέπετο εἰς συμπάθειαν πρὸς τοὺς ἀπογόνους.

Τότε ἔσπευσαν πανταχόθεν τῆς Εὐρώπης ἀνδρεῖοι πρὸς τὴν Ἑλλάδα, φέροντες αὐτῇ τῆς καρδίας καὶ τοῦ βραχίονός των τὸν φόρον, τὴν δόξαν θηρεύοντες τοῦ νὰ στέψωσι τὴν κεφαλήν των δι' ἑνὸς κλάδου δάφνης τοῦ Μαραθῶνος, καὶ ὡς γέρας τῆς ζωῆς των ἐπιζητοῦντες νὰ τύχωσι τάφου εἰς τὴν γῆν τῶν Θερμοπυλῶν ἢ εἰς τὸ κῦμα τῆς Σαλαμῖνος.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Τότε ἐκ τῆς Γαλλίας, ἥτις ἐνθουσιωδῶς ὁρμᾷ πρὸς πᾶν τὸ καλὸν καὶ γενναῖον, τότε ἐκ τῆς ὑψηλόφρονος Βρεταννίας, ἐκ τῆς Ἰταλίας τῆς ὡραίας καὶ εὐτυχεστέρας ἀδελφῆς τῆς Ἑλλάδος, ἐκ τῆς Γερμανίας, τῆς ἀγαπώσης τὴν μητέρα τοῦ Πλάτωνος καὶ Ἀριστοτέλους, τότε ἐκ πάντων τῶν μερῶν τῆς γῆς ὅπου ἐπικρατεῖ τοῦ Χριστοῦ ἡ θρησκεία καὶ ἡ λατρεία τῶν ἀρχαίων ἀριστουργημάτων, συνέῤῥευσαν ἄνδρες ἀφοσιώσεως, καὶ ἡ Ἑλλὰς ἐγκαυχωμένη κατέγραψεν εἰς τὰς δέλτους τῶν ἀρχαίων ἡρώων της τὰ ὀνόματα τῶν Ἀστίγγων καὶ τῶν Νορμάνων, καὶ τοῦ μεγάλου ἀοιδοῦ, ὃν ἄρτι παρεθέτομεν, καὶ τῶν ἱερῶν ἐκείνων θυμάτων, ὧν τὸ αἷμα ἡγίασε τοῦ Πέτα τὸ δὶς δυσώνυμον ἔδαφος, καὶ ἔῤῥευσεν εἰς δεσμὸν μυστηριώδη καὶ ἄῤῥητον, εἰς δεσμὸν εὐγνωμοσύνης καὶ εὐποιΐας μεταξὺ τῆς ἀγωνιώσης Ἑλλάδος καὶ τῆς αὐτὴν συνδραμούσης Εὐρώπης. Τότε προσῆλθον καὶ ὅσοι, τὸν θάνατον τῶν ἀνδρείων ζητήσαντες, ἀλλ', εὐτυχῶς διὰ τὴν Ἑλλάδα, ἐν ταῖς μάχαις αὐτὸν μὴ εὑρόντες, — οἷος ὁ τὰς φρένας καὶ τὴν καρδίαν ἀρχαῖος Ἕλλην, στρατηγὸς Τζοὺρτζ, οἷοι τοσοῦτοι ἄνδρες γενναῖοι, ἄνδρες πείρας καὶ ἄνδρες φώτων,—ἐξηκολούθησαν καὶ μετὰ ταῦτα τὴν Ἑλλάδα ὡς πατρίδα αὐτῶν παραδεχόμενοι,

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens

καὶ πρὸς τὸν καταρτισμὸν καὶ τὴν τελείαν αὐτῆς ἀνάπτυξιν παντὶ σθένει ὑπηρετοῦντες.

Τῶν δὲ λαῶν τὸν ἐνθουσιασμὸν παρηκολούθησε μετ' οὐ πολὺ τῶν Κυβερνήσεων ἡ εὐμένεια· οἱ χριστιανοὶ βασιλεῖς δὲν ἠνέχθησαν περαιτέρω νὰ βλέπωσι λαὸν χριστιανικὸν φερόμενον ὡς σφάγιον εἰς θυσιαν, καὶ ἑκατόμβας ἡρώων εἰς ἄνισον πάλην θεριζομένας· τῶν δὲ πρώην προλήψεων πρὸς τὸν Ἑλληνικὸν ἀγῶνα ἀπαλλαγεῖσαι, συνεσκέφθησαν ἐν συμβουλίοις ὑπὲρ τῆς Ἑλλάδος, καὶ τοῦ Νεοκάστρου ἡ τριπλῆ νίκη ἔθραυσε τὴν πτέρυγα τοῦ Αἰγυπτίου γυπὸς, καὶ καθιέρωσε τῆς Ἑλλάδος τὴν ἀναγέννησιν. Ἡ δὲ πρόφρων Γαλλία συνεπλήρωσε τὸ ἔργον ἐφ' ᾧ σεμνύνεται ἡ παροῦσα ἑκατονταετηρὶς, ἀποδιώξασα τὸν ξένον στρατὸν, ὅστις κατελυμαίνετο ἔτι τὴν Πελοπόννησον, καὶ πρὸς διάπλασιν καὶ παγίωσιν τοῦ ἀναγεννηθέντος ἔθνους παραχωρήσασα αὐτῷ τοὺς εὐκλεεῖς της υἱοὺς, τοὺς Τρεζέλους, τοὺς Γεράρδους, τοὺς Πωζιέρους, τοὺς Πελλιῶνας, καὶ τοὺς ἄλλους οἵτινες ἐνέγραψαν τὰ ὀνόματά των ἐπὶ κεφαλίδος τῆς νέας τάξεως τῶν ἐν Ἑλλάδι πραγμάτων, καὶ πρὸς οὓς ἡ Ἑλλὰς αἰωνίαν πρεσβεύει εὐγνωμοσύνην.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Αὕτη ἦν ἡ χρυσῆ καὶ προϊοῦσα σειρὰ τῶν τῆς Εὐρώπης εὐεργεσιῶν, ὧν ἡ Ἑλλὰς τηρήσει ἀνεξάλειπτον ἐσαεὶ τὴν μνήμην, τὰς τρεῖς μάλιστα μεγάλας δυνάμεις ὡς πρωτουργοὺς τῆς παλιγγενεσίας αὐτῆς δοξάζουσα, αὐταῖς καθοδηγοῖς ἐν τῇ διαμορφώσει αὐτῆς χρωμένη, καὶ παρ' αὐτῶν τὴν τελείωσιν τῆς εἱμαρμένης αὐτῆς ἀπεκδεχομένη. Μεταξὺ δὲ τῶν γενναιοτάτων καὶ τῶν πρώτων ἀνδρῶν τῶν ἐνστερνισαμένων τὸν Ἑλληνικὸν ἀγῶνα, ἦν καὶ ὁ στρατηγὸς Φαβιέρος, εὐπατρίδης Γάλλος, τότε μὲν συνταγματάρχου ἔχων βαθμὸν ἐν τοῖς στρατοῖς τῆς πατρίδος του, μετὰ δὲ ταῦτα εἰς στρατηγὸν προαχθεὶς ὑπὸ τῆς Γαλλίας, τιμώσης τὰς ὑπὲρ τῆς Ἑλλάδος ὑπηρεσίας του, καὶ τὸν πόλεμον διδαχθεὶς παρὰ τῷ μεγίστῳ αὐτοῦ διδασκάλῳ ἐν τοῖς καθ' ἡμᾶς χρόνοις. Καὶ ἐπεδήμησε μὲν εἰς τὴν Ἑλλάδα ἀπὸ τοῦ 1823 ἔτους· μέχρις οὗ ὅμως οἰκειωθῇ πρὸς αὐτὴν, καὶ γνωρίσῃ τὰς ἀνάγκας της καὶ τοὺς τρόπους τῆς θεραπειας αὐτῶν, διετέλεσε μεταβαίνων ἀπὸ στρατοπέδου εἰς στρατόπεδον, ἔδραμεν εἰς τὴν πολιορκίαν τῶν Μεσσηνιακῶν φρουρίων, καὶ ἐκεῖθεν εἰς Κρήτην, καὶ ἐν γένει ὅπου ἦν ἡ πλείστη ἀνάγκη, καὶ μετ' αὐτῆς ὁ μέγιστος κίνδυνος.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens

Ἀλλ' ἀπὸ τοῦ 1825 ἐπετάθη ἡ δραστηριότης του, καὶ νέα τῷ ἐδόθη ἀφορμὴ πρὸς ἄσκησιν αὐτῆς, καὶ πρὸς ἐπίδειξιν τῆς εἰλικρινοῦς αὐτοῦ πρὸς τὴν Ἑλλάδα ἀφοσιώσεως.

Ὁ Ἑλληνικὸς πόλεμος ἦν πόλεμος πανδήμου ἐθνεγερσίας. Ἕκαστος οὐκέτι τὰ δούλια στέργων δεσμὰ, ὥρμησε πρὸς αὐτὸν ὡς εἶχεν ἱκανότητος καὶ δυνάμεως, ζητῶν τὸν θάνατον, ἂν δὲν εὕρισκε τὴν ἐλευθερίαν, καὶ τοῦ ποιμένος ἡ ῥάβδος, καὶ ἡ δίκελλα τοῦ γεωργοῦ μετεβλήθησαν εἰς ὅπλα τυραννοκτόνα ὡς τοῦ Δαυῒδ ἡ σφενδόνη, καὶ ἐθνικὸς στρατὸς ἦν τὸ ἔθνος ὁλόκληρον. Συγχρόνως δὲ καθώρμησαν ὡς χείμαῤῥοι ἀπὸ τῶν κορυφῶν οἱ ὀρεσίτροφοι υἱοὶ τῆς ἐλευθερίας, οἵτινες ὑπὲρ τὴν δουλικὴν ἄνεσιν προτιμῶντες τῶν θηρίων τὴν δίαιταν, ἐφρούρουν δι' αἰώνων τὴν εἰς δάση καὶ σπήλαια καταφυγοῦσαν τῆς Ἑλλάδος ἀνεξαρτησίαν. Τότε ἡ ἔμφυτος τῶν Ἑλλήνων ἀνδρεία, καὶ ἡ σπάθη τῶν μαχίμων ἁρματωλῶν, ἀνενέωσαν τῶν ἀρχαίων νικῶν τὰς ἡμέρας, ἡ δ' Ἑλλὰς ἀνέστη τῆς ταπεινῆς θέσεώς της, καὶ εἰς τὸ καρυοφύλλιον τῶν υἱῶν της ὑπερηφάνως στηριζομένη, προσήρτησεν εἰς τὰ τρόπαια τῶν Πλαταιῶν καὶ τῆς Σαλαμῖνος τὰς σημαίας τῆς Ἀμπλιανῆς καὶ Γραβίας.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Ἀλλ' ἂν καὶ τὰ ἀνδραγαθήματα τῶν νέων ἡρώων ἐτίμων τὴν πατρίδα των, ἀπητοῦντο ὅμως νῖκαι διὰ νὰ τὴν σώσωσιν. Αἱ Θερμοπύλαι εἶχον ἀρκέσει πρὸς δόξαν τῆς Ἑλλάδος, ἀλλὰ πρὸς σωτηρίαν της ἀπητεῖτο ὁ Μαραθών. Οἱ Διάκοι, καὶ οἱ Βοτζάρεις, καὶ οἱ Καραΐσκαι εἶχον μὲν τὴν ἀνδρείαν τῶν Λεωνιδῶν· ἀλλ' ὅταν τάττωνται ὀλίγιστοι κατὰ πλείστων, ἄοπλοι κατὰ καλῶς ἐφωδιασμένων, σπανίως μόνη ἀρκεῖ ἡ ἀνδρεία, καὶ πρέπει ὑπὸ τῆς τάξεως νὰ καθοδηγῆται ὅπως ἀποκαταστήσῃ τῶν δυνάμεων τὴν ἰσοῤῥοπίαν. Ἡ τακτικὴ, ἡ διαθέτουσα τὰς δυνάμεις καὶ συνδυάζουσα τὰς κινήσεις, ὥστε οὐδὲ τὸ ἐλάχιστον μέρος δραστηριότητος ν' ἀπολεσθῇ, καὶ διὰ τῶν ἐλαχίστων μέσων νὰ ἐπιτυγχάνωνται ὅ,τι μέγιστα ἀποτελέσματα, ἡ τακτικὴ εἶναι τὸ ὅπλον καὶ ὁ θρίαμβος τῶν πεπολισμένων ἐθνῶν. Ἀλλ' οἱ Ἕλληνες — οὐδεὶς θέλει μᾶς ψέξει ἐπὶ ματαίᾳ καυχήσει, — εἰσὶν ἐκ φύσεως πρὸς τὸν πολιτισμὸν πεπλασμένοι, καὶ ὅταν μὲν ἐκράτουν αὐτοῦ τὸ σκῆπτρον μεταξὺ τῶν ἐθνῶν, αὐτοὶ ἐφεῦρον τὴν νικηφόρον αὐτὴν ἐπιστήμην. Καὶ ἤδη δὲ, ὅτε ἀνέκυψαν πάλιν εἰς τὴν ἐλευθερίαν, ᾐσθάνθησαν ἐν τῷ ἅμα τῆς τακτικῆς τὰ πλεονεκτήματα, καὶ ὅτι μόνον ποδηγετούσης αὐτῆς τὴν ἀνδρείαν ἠδύναντο

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens

οἱ εὐάριθμοι ν' ἀντιστῶσι πρὸς τὰ στίφη ἃ ἐξέμει κατ' αὐτῶν ἡ 'Αφρικὴ καὶ 'Ασία.

Διὰ ταῦτα ἀπὸ τῆς πρώτης τοῦ ἀγῶνος ἐνάρξεως, ὁ ἀείμνηστος πρωταθλητὴς αὐτοῦ 'Αλέξανδρος ὁ 'Υψηλάντης ἐμόρφωσεν ἐν Δακίᾳ τὸν 'Ιερὸν λόχον, ὅστις μετὰ τοῦ ἐνδόξου Βοιωτικοῦ κοινὸν εἶχεν οὐ μόνον τὸ ὄνομα, ἀλλὰ καὶ τὸ ὅτι ἀπέθανεν ἀλλὰ δὲν παρεδόθη. Κατὰ ζῆλον δ' αὐτοῦ, καὶ ὁ εὐκλεὴς αὐτοῦ ἀδελφὸς Δημήτριος, ἅμα ἀφιχθεὶς εἰς 'Ελλάδα, προὐργιαίτατον ἐθεώρησε τὸν σχηματισμὸν τακτικοῦ σώματος, ὃ διώκησε πρῶτος ὁ φιλέλλην Γάλλος Βαλέστρας, ὅστις μετὰ ταῦτα ἔπεσεν ἐν Κρήτῃ γενναίως μαχόμενος, δεύτερος δ' ὁ ἡρωϊκῶς ἐν Πέτᾳ ἀποθανὼν Σάρδος Ταρέλλας, μεθ' ὃν τὰ ἐκ τῆς καταστροφῆς ἐκείνης περισωθέντα λείψανα, συλλεγέντα καὶ ὀργανισθέντα ὑπὸ τοῦ 'Ιταλοῦ Γουβερνάτου, ἐκαλύφθησαν μὲν ὑπ' ἀθανάτου δόξης εἰς τὴν ἅλωσιν τῆς Ναυπλίας, διελύθησαν δὲ σχεδὸν ἀμέσως μετὰ ταῦτα ὑπὸ τῆς κακῆς ἐριννύος, ἥτις ἀείποτε ἐλυμήνατο τὰ 'Ελληνικά, τῆς φθοροποιοῦ διχονοίας.

'Αλλ' ἡ 'Ελληνικὴ κυβέρνησις, πρὸς στιγμὴν ἀνακύψασα τῶν ἐξωτερικῶν περισπασμῶν καὶ τῶν ἐμφυλίων σπαραγμῶν, ἔσπευσεν ἀμέσως νὰ μορφώσῃ αὖθις τὸ τακτικόν, καὶ ἐνεπιστεύθη αὐτὸ εἰς τὸν ἐν Γαλλίᾳ τὴν θεωρίαν τῆς τακτικῆς σπουδάσαντα στρατηγὸν Ῥόδιον, ὑφ' ὃν ὁ ὑπὸ τοῦ λοχαγοῦ Κάρπου διοικούμενος λόχος τῶν Εὐζώνων ἠρίστευσε μάλιστα κατὰ τοὺς Λερναίους μύλους. Τοιαῦτα ἦσαν τὰ προηγούμενα τοῦ τακτικοῦ στρατοῦ, καὶ τοιαύτη ἡ ὑπὲρ ὑπάρξεως αὐτοῦ μέριμνα τῆς 'Ελληνικῆς κυβερνήσεως, ὅταν ὁ συνταγματάρχης Φαβιέρος δι' ἀναφορᾶς του ἐζητήσατο τὴν ἄδειαν νὰ ἐνασκήσῃ καὶ νὰ προαγάγῃ αὐτόν, ἡ δὲ κυβέρνησις, πᾶσαν ἐμπιστοσύνην ἔχουσα εἰς τὴν πολυπειρίαν καὶ τὴν ἱκανότητα τοῦ ἀνδρός, ἐδέξατο προθυμότατα τὴν προσφορὰν αὐτοῦ, καὶ κατὰ διαταγὴν αὐτῆς ὁ Κ. 'Ανδ. Μεταξᾶς, ἐν μέσῃ τῇ πλατείᾳ τῆς Ναυπλίας, καὶ ἐν ἐπισήμῳ παρατάξει παρέδωκεν αὐτῷ τὰς τότε ἤδη δαφνοστεφεῖς σημαίας τοῦ τακτικοῦ στρατοῦ, καὶ τὸν στρατὸν αὐτόν, συγκείμενον κατ' ἐκεῖνον τὸν χρόνον ἐξ ἑνὸς μόνου τάγματος. 'Ο δὲ στρατηγὸς Φαβιέρος ὑπεσχέθη νὰ ὁδηγήσῃ τὰς σημαίας ταύτας πάντοτε εἰς τὴν ὁδὸν τῆς τιμῆς καὶ τοῦ καθήκοντος, καὶ ν' αὐξήσῃ τὸν στρατὸν κατὰ δύναμιν· καὶ εἰς τὴν ἐκπλήρωσιν τῆς ὑποσχέσεως ταύτης ἀφιέρωσε πᾶσάν του τὴν δραστηριότητα καὶ πάσας τὰς στιγμὰς τῆς

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

ζωῆς του· καὶ ἐπετύγχανεν ἐπαισθητῶς καὶ ταχέως διὰ τῆς κοινῆς συμπαθείας παντὸς τοῦ ἔθνους, πάντων τῶν πολιτικῶν ἀνδρῶν καὶ πασῶν προσέτι τῶν φατριῶν, αἷς οὐ μόνον τὴν δικαιοσύνην πρέπει ν' ἀποδώσωμεν, ὅτι ἄλλοτε ἀντισπαραττόμεναι, ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ὅμως συνησπίζοντο, ὁσάκις προὔκειτο περὶ κοινοῦ τῆς πατρίδος κινδύνου ἢ περὶ σπουδαίου καλοῦ κοινῶς ὁμολογουμένου, ἀλλὰ καὶ τὴν φρόνησιν ὅτι ἀνεγνώριζον ποία ἐνυπῆρχε δύναμις εἰς τὸν τακτικὸν στρατὸν, καὶ ἤθελον, ἑκάστη, νὰ τὴν οἰκειωθῶσι· παρά τισι δὲ τῶν ἰδίως πρὸς τὴν Γαλλίαν φιλικῶς διακειμένων, καὶ αὐτὸς ὁ ἐθνισμὸς τοῦ ἐνδόξου φιλέλληνος ἦν εἷς τῶν λόγων τῆς εἰδικῆς πρὸς αὐτὸν εὐμενείας.

Ἅμα δὲ ἰδὼν ὁ Φαβιέρος προκόψαντα τὸν στρατόν του καὶ πολλαπλασιαζόμενον, ἐγκατέλιπε τὴν Ναυπλίαν, καὶ τῇ μὲν ὅπως ἀπαλλάξῃ τὴν πρωτεύουσαν τῶν δυσχερειῶν τῆς στρατιωτικῆς συσσωρεύσεως, τῇ δὲ ὅπως καὶ ἠθικῶς ἐπενεργήσῃ ἐπὶ τοῦ πνεύματος τοῦ στρατοῦ ὃν ἐμόρφου, μετεβίβασεν αὐτὸν εἰς Ἀθήνας, ὅπου τὰ πάντα τὴν δόξαν ἀναμιμνήσκουσιν. Ἐνταῦθα δ' ὑπῆρξεν ἀπερίγραπτος ὁ ἐνθουσιασμὸς μεθ' οὗ ὁ λαὸς τὸν ἐδέχθη. Οἱ κάτοικοι παντὸς γένους καὶ πάσης τάξεως, αἱ πολιτικαὶ, αἱ στρατιωτικαὶ καὶ αἱ δημοτικαὶ ἀρχαὶ, τῶν σχολείων ἡ νεολαία, τὰ κοράσια ἑορτασίμως κεκοσμημένα, προπορευομένου τοῦ κλήρου ἐν στολῇ ἱερᾷ, ἐξῆλθον ἐπὶ μίαν ὥραν εἰς ὑπάντησιν τοῦ στρατοῦ ἐκείνου, ὃν ἐθεώρουν ὡς προϊὸν τῆς τάξεως καὶ τῆς νίκης ἐγγυητὴν, καὶ ἕκαστος ἔσπευδε τίς πρῶτος νὰ ἐγγραφῇ εἰς τὰς τάξεις του, καὶ οἱ μαθηταὶ κατέλειπον δι' αὐτὸν τοῦ σχολείου τὰ ἕδρας, καὶ οἱ εὐπατρίδαι πρὸς προτροπὴν καὶ ἐνθάῤῥυνσιν τῷ ἔπεμπον τοὺς υἱούς των, καὶ ἱερεῖς αὐτοὶ τοῦ Θεοῦ, καὶ μοναχοὶ καὶ ἡγούμενοι, ἐνεδύοντο, τοῦ τακτικοῦ τὴν στολὴν, θέλοντες ν' ἀγωνισθῶσι καὶ διὰ τοῦ αἵματός των τῆς πίστεως τὸν ἀγῶνα, καὶ νὰ ἐνισχύσωσι διὰ τοῦ παραδείγματός των τὸ δραστηριώτερον αὐτοῦ ὅπλον· καὶ αὐτοὶ οἱ τῶν ψιλῶν ἀρχηγοὶ, οἵτινες φυσικὸν ἦτον νὰ θεωρῶνται ὡς τοῦ τακτικοῦ οἱ ἀντίπαλοι, ὑπεστήριζον αὐτὸ διὰ προκηρύξεων, μετεῖχον πανδήμως τῶν γυμνασίων του, παρεδέχοντο τὴν στολήν του, καὶ ὁ τότε παντοδύναμος τῶν Ἀθηνῶν φρούραρχος, ἐλθὼν πρὸς τὸν Φαβιέρον, ἔθραυσεν ἔμπροσθεν αὐτοῦ τὸ ξίφος του, καὶ τὸ ἀντήλλαξε πρὸς τὴν λόγχην τοῦ τακτικοῦ.

Οὕτω διὰ τῆς πεφωτισμένης καὶ ἐνθουσιώδους συμπράξεως

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens

τοῦ ἔθνους ἅπαντος, καὶ μάλιστα τῶν ἡμετέρων συνδημοτῶν, προσέτι δὲ διὰ τοῦ ἀκαμάτου ζήλου καὶ τῶν ἀτρύτων κόπων τοῦ γενναίου φιλέλληνος, ὁ νέος στρατὸς περιεῖχεν ἐν ὀλίγῳ χρόνῳ τόσας ἀνδρῶν χιλιάδας, ὅσας ὁ Φαβιέρος ἑκατοστύας παρέλαβε, καὶ ὡραῖον, καὶ τῆς φαντασίας διεγερτικὸν θέαμα ἦν, ὅταν ἐν ῥυθμῷ καὶ παρατάξει καὶ ἐν ἀναπεπταμέναις σημαίαις, ἃς ἐποίκιλον καὶ καθιέρωσαν τρυφεραὶ χεῖρες παρθένων τῶν Ἀθηνῶν καὶ τῶν Παρισίων, κατήρχοντο καθ' ἑκάστην αἱ Ἑλληνικαὶ φάλαγγες εἰς τὰ πεδία τοῦ Κεραμεικοῦ, τὰ πρὸ ὀλίγου ὑπὸ δούλων ἀρούμενα, καὶ ἐνησκοῦντο εἰς τὰ εὐγενῆ στρατιωτικὰ γυμνάσματα, ἀναπολοῦσαι τὰς ἐνδόξους ἡμέρας τῶν ἐκ καταλόγου στρατευομένων, καὶ τὰς τοῦ Ἰφικράτους ἐφευρίσκοντος καὶ μελετῶντος νέους ἐξελιγμούς.

Ἡ πειθαρχία καὶ τάξις αὐτῶν, ἡ ἀρειμάνειος ὄψις των, τὸ εὐγενὲς φρόνημα ὃ ὑπέθαλπεν ὁ ἀρχηγὸς ἐν αὐτοῖς, ἐφαίνοντο ἐπιτυχίας ἄριστοι οἰωνοί, καὶ ἐπλήρουν πάντας ἐλπίδος, καὶ αὐτοὺς τοὺς ἰδίους τῆς εἰς ἑαυτοὺς πεποιθήσεως, ἥτις εἶναι τῆς ἐπιτυχίας ἡ πρώτη ἐγγύησις, δι' ὃ καὶ ταχέως—τοῦ δέοντος ἴσως ταχύτερον,— ἀπεφασίσθη ἡ ἐκστρατεία κατὰ Καρύστου, ἧς μετέσχον καὶ ψιλοὶ στρατιῶται, διὰ τὴν κοινὴν μέριμναν μή τι πάθῃ, ἐγκαταλειφθὲν μόνον, τὸ διὰ τὴν Ἑλλάδα πολύτιμον τοῦτο σῶμα. Ἀλλ' ἐνταῦθα ὁ στρατὸς προσέκρουσεν οὐ μόνον εἰς τὴν φυλὴν τῶν Καρυστινῶν, τὴν γνωστὴν ὡς τὴν μαχιμωτάτην μεταξὺ τῶν ἐν Ἑλλάδι Ὀθωμανῶν, ἀλλὰ καὶ εἰς παμπόλλους ἄλλας δυσχερείας, ἐκ τῆς φύσεως τοῦ τόπου καὶ ἐκ τῆς θέσεως τῶν τότε γενικῶν πραγμάτων τῆς Ἑλλάδος προερχομένας, καὶ ἀφ' οὗ εἰς τοὺς ἐσχάτους ἐξετέθη κινδύνους, ἐν οἷς διέλαμψεν ἡ ἀνδρεία καὶ ἡ καρτερικὴ γενναιότης τῶν Ἑλλήνων, ὧν δ' ἐπεφύλαττε δι' ἑαυτὸν τὸ μέγιστον μέρος ὁ ἀρχηγός, ἐσώθη τέλος διὰ φιλαδέλφου συνδρομῆς τῶν ἀπὸ τῆς παρατόλμου ἐκστρατείας εἰς Βυρηττὸν τῆς Συρίας ἐπιστρεφόντων ἀτάκτων σωμάτων.

Τῆς ἥττας ταύτης ἦν πικρὸς ὁ καρπὸς, ἡ ἀποθάῤῥυνσις τοῦ τακτικοῦ στρατοῦ, ὅστις βλέπων τὴν πρώτην ἀπόπειράν του ἀποτυχοῦσαν, καὶ πρὸς ἑαυτὸν δισπιστήσας, ἤρχισε φθίνων, καὶ παρ' ὀλίγον ᾤχετο διαῤῥυείς, ἂν ὁ ἀκάματος αὐτοῦ ἀρχηγὸς δὲν ἐπέτεινε τὸν ζῆλόν του καθ' ὅσον ἔβλεπε δεινουμένας τὰς περιστάσεις.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens

Καὶ ἀλλαχοῦ δὲ καὶ ἄλλοτε, ὡς ἐν Χαϊδαρίῳ τῆς Ἀττικῆς, ὅπου ὀλίγοι ἐμάχοντο πρὸς τὰς τεσσαράκοντα τοῦ Κιουταῆ χιλιάδας, ὡς μετὰ ταῦτα ἐν Χίῳ, ὅπου εὐκλεῶς ἠγωνίσατο καὶ παρ' ὀλίγον ἐξεπολιόρκησε τὸ ὀχυρὸν φρούριον, εἶδεν ὁ τακτικὸς στρατὸς τὴν νίκην μέχρι τέλους φεύγουσαν τὰς σημαίας του, ἀλλ' οὐδέποτε καὶ τὴν στρατιωτικὴν τιμὴν καὶ τὴν δόξαν, οὐδὲ διεψεύσθη ποτὲ ἡ ἀνδρεία αὐτοῦ καὶ ἡ πατριωτικὴ αὐτοῦ ἀφοσίωσις, ἧς τὸ παράδειγμα ἔδιδε πρῶτος ὁ ἀρχηγός, πάντοτε μετὰ τῶν προμάχων ἀγωνιζόμενος, πάντας παροτρύνων καὶ ἐξορμῶν, καὶ ὑπὸ πάντων ὡς ἥρως θαυμαζόμενος καὶ ἀγαπώμενος ὡς πατήρ.

Καὶ δὲν προτίθεμαι μὲν ἐνταῦθα τὴν ἱστορίαν τοῦ τακτικοῦ στρατοῦ, οὐδὲ τὴν βιογραφίαν τοῦ ἀρχηγοῦ του, ἧς ἡ ἔκθεσις εἶναι καθῆκον καὶ δικαίωμα τῶν εὐτυχησάντων νὰ ὑπηρετήσωσι τὴν πατρίδα ὑπὸ τὰς ὁδηγίας του, ἀλλὰ δὲν δύναμαι νὰ παρέλθω ἐντελῶς ὑπὸ σιωπὴν καὶ μίαν αὐτοῦ ἀνδραγαθίαν, ἥτις ἀναμιμνήσκει τῶν ἐνδόξων ἡμῶν προγόνων τὰ ἆθλα, καὶ ἰδίως προκαλεῖ τῆς πόλεως καὶ τοῦ δήμου ἡμῶν τὴν εὐγνωμοσύνην.

Ἡ Ἀκρόπολις ἐπολιορκεῖτο στενῶς, ἡ δὲ καρτερικὴ αὐτῆς φρουρά, ἐστερημένη ἐντελῶς καὶ τροφῶν καὶ πολεμεφοδίων, ἐκινδύνευε τὸν ἔσχατον κίνδυνον. Μετὰ τινων ἔτι ἡμερῶν ἀγωνίαν, αἱ Ἀθῆναι ἠναγκάζοντο νὰ κλίνωσιν αὖθις τὴν γηραιάν των καὶ περίδοξον κορυφὴν ὑπὸ τὸν ζυγόν. Τότε μετὰ τοῦ ἀτρομήτου αὐτοῦ λόχου ἐφάνη ὁ Φαβιέρος σωτὴρ καὶ ἐλευθερωτής.

Νὺξ ἦν εὐσέληνος, ὅτε οἱ τὸν μέγιστον τῶν κινδύνων ἑκουσίως ὑποδυσάμενοι ὑπὲρ τῆς σωτηρίας τῶν Ἀθηνῶν, ἀπέβησαν εἰς τὸ Φάληρον, ἐπὶ τῶν ὤμων φέροντες πήρας πλήρεις πυρίτιδος. Ἐν τῷ ἅμα δ' ὥρμησαν πρὸς τὴν Ἀκρόπολιν, προπορευομένου καὶ τὴν ἀκροσφαλεστάτην θέσιν κατέχοντος τοῦ στρατηγοῦ Φαβιέρου Τινὰς ἑκατοντάδας βημάτων ἀπεῖχον ἔτι τοῦ πρὸς ὃν ὅρου των, ὅταν αἴφνης προσέκρουσαν εἰς βαθεῖαν τάφρον ὑπὸ τῶν ἐχθρῶν φρουρουμένην. Ξιφήρεις εἰσεπήδησαν οἱ ἀτρόμητοι, ἀπήντησαν τὴν φρουρὰν ἐν τῷ πυθμένι, καὶ συνεπλάκησαν μετ' αὐτῆς. Ἀλλ' ἐν τούτοις ἐκ τοῦ θορύβου εἴδησιν τῶν συμβαινόντων λαβόντες οἱ τοῦ Μουσείου Ὀθωμανοὶ ἀκροφύλακες, ἤρξαντο καὶ αὐτοὶ πυροβολοῦντες κατὰ τῆς ἀκατασχέτως χωρούσης Ἑλληνικῆς φάλαγγος. Τρὶς ἐπανειλημμένως ἐῤῥίφθη εἰς τὴν τάφρον ὁ Φαβιέρος ὅπως σώσῃ τοὺς ἐν αὐτῇ μαχομένους, τρὶς ἀντέταξε

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens

τὸ στῆθός του εἰς ἄφευκτον σχεδὸν θάνατον. Ἀλλὰ τέλος οἱ γενναῖοί του ὀπαδοὶ, ἀφ' οὗ τρία ἐξ αὐτῶν ἔπεσαν ἀείμνηστα θύματα, ἀνέτρεψαν πᾶν τὸ ἐμποδὼν, καὶ θριαμβευτικῶς εἰσῆλθον εἰς τὴν Ἀκρόπολιν, τὴν ζωὴν ἀποδίδοντες εἰς τὴν ψυχοῤῥαγοῦσαν ἀλλ' ἀδάμαστον ἔτι φρουρὰν, καὶ εἰς παράτασιν τῆς ἀντιστάσεως αὐτῆς συντελέσαντες.

Τοιαῦτα ὁ εὐκλεὴς ἀνὴρ εὐηργέτησε τὴν πόλιν ἡμῶν, ἀφοσιωθεὶς μὲν ὑπὲρ αὐτῆς ἐν ὥρᾳ κινδύνου, αὐτὴν δὲ κατὰ τὸ ἀρχαῖον αὐτῆς ἀξίωμα καὶ ἤδη εἰς ἐργαστήριον δόξης καὶ ἐλευθερίας τῇ Ἑλλάδι παρασκευάσας, διότι ἐν αὐτῇ ἐκαλλιέργησε τὸν πυρῆνα τοῦ τακτικοῦ στρατοῦ, ὅστις καὶ τότε ὑπὲρ τῆς πατρίδος ἡρωϊκῶς ἠγωνίσατο, καὶ μετὰ ταῦτα κατέστη τῆς τάξεως καὶ τῆς ἀνεξαρτησίας ὁ ἀσφαλέστατος φύλαξ καὶ ἡ ἀρίστη ἐγγύησις, καὶ ἐν τῷ μέλλοντι τῇ ὑπόσχεται συγκομιδὴν λαμπροτέρων δαφνῶν. Μετὰ ταῦτα δ' ἐξηκολούθησεν ὀργανίζων ἀπερισπαστος τον στρατόν του ἐν ᾗ πρὸς τοῦτο ἀνήγειρε Τακτικουπόλει ἐπὶ τοῦ ἰσθμοῦ τῶν Μεθάνων, χρώμενος αὐτῇ ὡς ἀσφαλεστάτῳ ὁρμητηρίῳ. Ὡς δὲ συνετέλεσε ταῦτα, καὶ ἐκ Νεοκάστρου ἐκρότησεν ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα ἡ τριπλῆ σάλπιγξ τῆς ἀναστάσεως, καὶ εἶδε τὴν ἀνεξαρτησίαν τῆς χώρας ταύτης ὑπὸ τῆς Εὐρώπης παρακατατεθειμένην εἰς χεῖρας τακτικῆς κυβερνήσεως, ἐνόμισε τοῦ λοιποῦ πεπερατωμένον τὸ ἔργον του, καὶ ἐγκαταλιπὼν τὴν Ἑλλάδα, ἀφ' ὅτου δὲν ἀπῃτεῖτο πλέον νὰ τῇ προσφέρῃ θυσίας, ἐπέστρεψεν εἰς τὴν ἑστίαν του, ὡς ἔγραφεν ἐν τῇ πρώτῃ του προκηρύξει, ἣν ἀπεύθυνε πρὸς τὸν τακτικὸν στρατὸν, ἅμα ἀναλαβὼν τὴν ἀρχηγίαν αὐτοῦ. « Ὅταν, ἔλεγεν, ἐδέχθην τὴν ἔντιμον ἐπιστασίαν τοῦ νὰ ὀργανίσω τὸ Ἑλληνικὸν τακτικὸν στρατιωτικὸν, δὲν ἠθέλησα οὔτε βαθμὸν οὔτε μισθοδοσίαν κἀμμίαν Ἐγὼ θέλω, ὅταν ἡ Ἑλλὰς ἀποκτήσῃ υἱοὺς ἱκανοὺς νὰ διευθύνωσιν ἀφ' ἑαυτῶν τὰ τακτικὰ σώματα, νὰ ἐπιστρέψω εἰς τὴν ἑστίαν μου, φέρων μετ' ἐμοῦ διὰ μόνην ἀνταμοιβὴν τὴν ἀγάπην τῶν ἐλευθέρων καὶ εὐτυχισμένων Ἑλλήνων. » Ἡ δὲ πατρίς του, δαψιλεύσασα αὐτῷ νέους βαθμοὺς καὶ ἀξιώματα, ἐπέδειξε καὶ αὖθις διὰ τούτου τὴν εὔνοιάν της πρὸς τὴν Ἑλλάδα, διότι ἐν τῷ γενναίῳ ἀγωνιστῇ ἐτίμα τοὺς ὑπὲρ Ἑλλάδος ἀγῶνάς του. Ἐκεῖ δ' ἐν πάσῃ τιμῇ καὶ ἀνέσει διάγων, οὐδέποτε ἐπελάθετο τῆς γῆς εἰς ἣν εἶχε προσφέρει τὴν χεῖρα καὶ τὴν καρδίαν του, δίως δὲ τῆς πόλεως ἣν ὑπὲρ πάσας ἠγάπα, ὥστε καὶ πέρυσι

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

ἐπιστέλλων μοι, *Φίλτατε συμπολῖτα* μὲ ἀπεκάλει, καὶ πολλάκις ἔγραψεν ὑπὲρ τῆς Ἑλλάδος (1), ὁσάκις ἐμάνθανεν αὐτὴν θῦμα ἀδίκων προλήψεων ἢ ἐσφαλμένων πολιτικῶν δοξῶν, καὶ ἤδη τὸ ἡρωϊκὸν αὐτοῦ πνεῦμα παραδιδοὺς, ἔστρεψε τὰ βλέμματα τελευταῖον πρὸς ἕνα τῶν τότε ἐν Παρισίοις ἐπιδημούντων Ἑλλήνων, καὶ σφίγγων αὐτῷ τὴν χεῖρα· « Ἄσπασαί μοι, τῷ εἶπε τὴν φίλην Ἑλλάδα. Ἂς ἐξακολουθῇ σωφρονοῦσα, καὶ δὲν ἀμφιβάλλω ὅτι, ὡς εὔχομαι, ὁ παρὼν εὐρωπαϊκὸς ἀγὼν μέχρι τέλους θέλει λυθῇ ὑπὲρ αὐτῆς καὶ τοῦ μεγάλου προορισμοῦ της. »

Καὶ τοιαῦτα μὲν ὕστατον εὐξαμένη ἀπέπτης, εὐγενὴς ψυχὴ, ὅπου σὲ περιέμενεν ὁ συγγενής σοι χορὸς τῶν ἀρχαίων ἡρώων. Τίς δ' οἶδεν ἂν ἐνίοτε, ἐν τῷ ἡσύχῳ φωτὶ τῆς σελήνης, δὲν κατέρχεσαι ἐκ τῶν ἀθανάτων μονῶν εἰς ἃς μετέστης, πρὸς τὴν ἄκραν ταύτην ἧς ἐπρομάχησας, καὶ εἰς ἧς τὸν βράχον ἀντηχεῖ τ' ὄνομά σου, ἀθάνατον ὡς αὐτὸν, ἂν ὑπὸ τὰς στήλας ταύτας τοῦ Παρθενῶνος δὲν κάθησαι μετὰ τοῦ Περικλέους καὶ Θρασυβούλου, ἐκ δεξιῶν μὲν ἔχων τοὺς γενναίους συναγωνιστάς σου, οὓς ὡδήγεις εἰς τὴν ὁδὸν τῆς δόξης, ἐκ δ' εὐωνύμων τοὺς θυσιασθέντας φιλέλληνας, τοὺς νέους σταυροφόρους τῆς πίστεως καὶ τῆς ἐλευθερίας; Ἐπίβλεπε τότε ἄνωθεν τὴν Ἑλλάδα καὶ εὐλόγει αὐτὴν, διότι δὲν ἔψευσεν, ὡς κατηγορήθη, τὴν κλῆσίν της, οὐδ' ἐματαίωσε τῆς ζωῆς σου τὸ διηνεκὲς ὄναρ. Ἰδοὺ αὐτὴ ἐλευθέρα, θραύσασα τὸν ἄτιμον ζυγὸν ὃν ἐπολέμεις, ἰδοὺ αὐτὴ κράτος κανονικὸν ὑπὸ φιλόλαον καὶ λαοφιλῆ βασιλέα, καὶ πειθαρχοῦσα τοῖς νόμοις, καὶ ἐν ὁμονοίᾳ βιοῦσα. Ὅπου πρὶν εἷρπον καλύβαι πενιχραὶ μεταξὺ ἐρειπίων, βλέπεις ἤδη εὐπρεπεῖς πόλεις ἐγειρομένας, ὅπου ἄκανθαι καὶ τρίβολοι ἐκάλυπτον τὰς ἐρήμους, ἰδὲ, ἡ γεωργία ἀροῖ τοὺς εὐφόρους αὔλακας, καὶ τὸ ἐμπόριον ἀροῖ τὰς θαλάσσας, καὶ ἡ παιδεία καλλιεργεῖ τὴν διάνοιαν. Ἰδὲ δὲ πρὸ πάντων τὸ ἔργον τῶν πολυμόχθων ἀγώνων σου, τὸν τακτικὸν τῆς Ἑλλάδος στρατὸν, εἰς πρωτίστην δύναμιν τοῦ ἔθνους ἀνεγερθέντα, εὐοδούμενον δὲ καὶ προκόπτοντα διὰ τῆς ὑψηλῆς προστασίας τοῦ Μεγαλειοτάτου Βασιλέως, καὶ διὰ τοῦ πεφωτισμένου ζήλου τοῦ ἔθνους παντὸς, καὶ κεκτημένον τὰς δύω πρώτας παντὸς ἀξιολόγου στρατοῦ συνθήκας, τὴν γενναιότητα καὶ τὴν πειθαρχίαν. Ἐπίχαιρε ἐπ' αὐτῷ, διότι σὺ τῷ ἐνέπνευ-

(1) Ἰδίως Orient, 1840.

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens
ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ
ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

σας τὰς ἀνδρικὰς ἀρετὰς ἀφ' αἷς σεμνύνεται· καὶ ὅταν βαίνῃ κατὰ τῶν ἐχθρῶν τῆς πατρίδος, σὺ κατιὼν ἐπ' αὐτὸν, δείκνυε αὐτῷ διὰ τοῦ ξίφους ὡς ἄλλοτε τὴν ὁδὸν τῆς δόξης καὶ τοῦ καθήκοντος. Αἱ δ' Ἑλληνικαὶ φάλαγγες, ἐν ταῖς ἡμέραις τῆς μάχης, θέλουσι καταλείπει διὰ σὲ κενὴν τὴν ἐντιμοτέραν τῶν θέσεων, ὡς οἱ Ἀθηναῖοι κατέλειπον ἐν ταῖς παρατάξεσι κενὴν τὴν θέσιν τοῦ Μιλτιάδου.

Ἀλλ' εἰς ταῦτα δὲν περιωρίζοντο αἱ ἀξιώσεις σου ὑπὲρ τῆς Ἑλλάδος. Τὴν ἤθελες οὐ μόνον ἐλευθέραν, ἀλλὰ καὶ μεγάλην, καὶ ἰσχυρὰν, καὶ τὴν ἀσπίδα της τείνουσαν μεταξὺ δύσεως καὶ ἀνατολῆς, καὶ τὴν ἀνατολὴν διὰ τοῦ Ἑλληνισμοῦ ἀναπλάττουσαν. Ταῦτα ἔλεγες τοῖς γνωρίμοις σου, ταῦτα ἐπέστελλες τοῖς φίλοις σου, ταῦτα ἐπραγματεύου ἐν συγγράμμασί σου (1). Ἀνάβηθι, ὦ σκιὰ εὐμενὴς, καὶ ἐπίστρεψον εἰς τοὺς οὐρανούς. Ἤδη σείεται ἡ γῆ ὡς ἡφαίστειον, ἤδη πνοὴ πυρὸς ἐπινέμεται αὐτὴν, καὶ σιδήρου χάλαζα καὶ ἀτμὸς αἵματος τὴν καλύπτει, καὶ ἡ Ἑλλὰς κάμπτεται ὡς κάλαμος ὑπὸ θύελλαν. Κατάστειλον τὰς εὐχάς σου ἐν τῇ καρδίᾳ σου! Ἀλλ' ὅταν κοπάσῃ ἡ τρικυμία, καὶ παρέλθῃ ἡ ὀργὴ τοῦ Κυρίου, καὶ ἡ εἰρήνη προσμειδιάσῃ τὴν γῆν ἀνακύπτουσαν τῆς τῶν δακρύων πλημμύρας, τότε θέλεις ἰδῆ τοὺς μεγάλους τῆς Ἑλλάδος προστάτας, ἀπὸ κοινοῦ τὴν χεῖρα ἐκτείνοντας πρὸς αὐτὴν, ὡς ὅτε ἐν Νεοκάστρῳ τὴν ἀνήγειρον πρὸς καταρτισμὸν τῆς ἰσοῤῥοπίας καὶ πρὸς ἐμπέδωσιν τῆς εἰρήνης, θέλεις τοὺς ἰδῆ προάγοντας αὐτὴν πρὸς τὴν ἀληθῆ κλῆσίν της, καὶ τότε τὸ πνεῦμά σου θέλει ἀναπαυθῆ ἐν εἰρήνῃ τῆς σῆς συνειδήσεως, ὅτι ὑπηρέτησας τὰ ὑψηλότερα τῆς Εὐρώπης συμφέροντα, ἐνῷ εὐγενῶς ἠγωνίζου ὑπὲρ τῆς ἐλευθερίας ἔθνους, παρ' οὗ αἰωνίαν ἦρω εὐγνωμοσύνην, καὶ παρ' ᾧ αἰωνία μένει ἡ μνήμη σου.

---

(1) Orient, 1840.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ
Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens

ΨΗΦΙΣΜΑ.

—o—

ΑΓΑΘΗ ΤΥΧΗ.

Ἔδοξε τῷ δήμῳ τῷ Ἀθηναίων. Ἐπειδὴ Κάρολος Φαβιέρος ὁ στρατηγὸς, τὸ γένος Γαλάτης, ἀνὴρ ἀγαθὸς γενόμενος κοινῇ τε περὶ ξύμπασαν τὴν Ἑλλάδα, καὶ ἰδίᾳ περὶ τὸν δῆμον τὸν Ἀθηναίων, ἄλλα τε πολλὰ αὐτὸν εὐηργέτηκε, καὶ δὴ καὶ τῆς ἐν ἄστει φρουρᾶς ὑπὸ τῶν πολεμίων πιεζομένης, ἅτε τῶν ἐφοδίων ἐπιλελοιπότων αὐτῇ, νύκτωρ μεθ᾽ ὁπλιτῶν εἰσβιασάμενος, τοξευμάτων δαψιλεῖ χορηγίᾳ ἀσφαλῆ τὴν ἀκρόπολιν ἀπηργάσατο, καὶ αὐτῆς ἐκθύμως προαγωνισάμενος, αἴτιος σωτηρίας τῇ πόλει ἐν τῷ τότε χρόνῳ ἐγένετο· ἀγαγεῖν μὲν αὐτῷ δημοτελῆ ἐπικήδειον ἑορτὴν ἐν Ἀκροπόλει οὗ ἠρίστευσε, καὶ ὑπὲρ αὐτοῦ ἀγορεῦσαι τὸν ᾧ ἂν ὁ δῆμος ἐπιτρέψῃ, μνείαν τῆς ἀνδραγαθίας αὐτοῦ, καὶ τῶν ὧν ὑπηρετήκει τῷ δήμῳ, ποιούμενον· καταθεῖναι δὲ τόδε τὸ ψήφισμα τὸν δήμαρχον ἐς τὸ κοινὸν ἀρχεῖον τοῦ δήμου, καὶ ἀντίγραφα αὐτοῦ πέμπειν τοῖς συγγενέσιν, ἵνα ὁ δῆμος φανερὸς γένηται χάριτος μεμνημένος πρὸς τοὺς εὔνους αὐτῷ διατετελεκότας.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens

008525

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ
ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ